

опозицій створює знайоме читачеві невизначене на перший погляд значення афоризму. Адресат афоризму є критичним, він повинен володіти об'ємним тезаурусом та соціокультурним досвідом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бєста Л.А. Дискурс наратора в англомовній прозі. – К.: Грамота, 2004. – 304 с. 2. Вороб'єва О.П. Лингвистические аспекты адресованности художественного текста (одномысленная и межъязычная коммуникация): Автореферат дисс. докт. филол. наук. – М., 1993. – 20 с. 3. Ємельянова О.В. До питання про диференціацію понять "Слухач" та "адресат" // Вісник СумДУ. – 2006. – № 11(95), Т.1. – С.18-22. 4. Китаре О.В. Категорія персональності та засоби її вираження в публіцистичному стилі: Автореф. дис... канд. філол. наук: Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2001. – 19 с. 5. Плеханова Т.Ф. Текст как диалог. Монографія / Мн.: МГЛУ, 2002. – 253 с.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цимбалюк Ю., Кобів Й., Смурова Л., Латуш Л. Біблійна мудрість у латинських афоризмах українською та англійською мовами. / Науково-навчальний посібник. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 410 с. 2. Henrietta A. Huxley Aphorisms and Reflections // Project Gutenberg Consortia Center // <http://www.Gutenberg.us>. 3. інформація з сайту www.wikipedia.org. 4. інформація з сайту aphorism4all.com

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СИНТАКСИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТВОРІВ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА В ОРИГІНАЛІ ТА АНГЛОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Романюга Н.В. (Київ)

Василь Стефаник – постать досить виразна. Його вивчали, цитували, наслідували, звеличували. Великий український письменник І. Франко охарактеризував Стефаника як найбільш талановитого митця української літератури з часів Шевченка. Існують численні роботи, присвячені дослідженню стилю письменника, проте аналізу англомовних перекладів автора зі стилістичної точки зору бракує.

Метою даної публікації є дослідження стилю Василя Стефаника на синтаксичному рівні в англомовних перекладах Д. Струка та К. Андрусихіна.

Завданням статті полягає у тому, щоб розглянути критичну перцепцію творчості Василя Стефаника; встановити притаманні йому синтаксичні прийоми при побудові структури речення; порівняти англомовні переклади Д. Струка та К. Андрусихіна та визначити засоби передачі синтаксичних конструкцій у перекладі.

Актуальність дослідження зумовлена потребою поглибити уявлення про творчу особистість Василя Стефаника, визначити характерні риси індивідуального стилю, порівняти англомовні переклади з точки зору збереження синтаксичних особливостей мови митця. Матеріалом роботи є новела В. Стефаника "Новина" у перекладах Д. Струка та К. Андрусихіна.

Новизна наукової роботи полягає у встановленні синтаксичних особливостей малої прози В. Стефаника в англомовних перекладах.

Творчість Василя Стефаника цікавила багатьох дослідників сучасності. Великою заслугою у систематизації письменницької спадщини є видання двотомного бібліографічного збірника Марти Тарнавської [1, 2]. Поряд із десятками інших письменників Василю Стефаніку належить тут окреме чільне місце.

Іншим вагомим внеском у дослідження перекладів українських письменників є бібліографічний збірник Оксани Пясецької "Bibliography of Ukrainian Literature in English and French: translations and critical works (1950-1986)" [3, 119-126]. Вона продовжила низку коментованої бібліографії україномовних критичних статей та перекладів до 1986 року. Стосовно Стефаника у цій бібліографії авторка дає спочатку перелік антологій та статей, далі йдуть англомовні та франкомовні переклади його творів у алфавітному порядку. За її підрахунками, перекладено 50 Стефаникових новел. Насамкінець перелічено критичні праці про Стефаникові твори. Творчість Стефаника досліджували та аналізували такі зарубіжні критики, як Валентина Барсом, Юрій Клиновий, Пітер Кравчук, Богдан Медвідський, Олеся Розаліон, Леонід Д. Рудницький та Данило Струк.

Богдан Винар видав бібліографічний довідник з різних галузей науки і мистецтва англомовної українки, де окремий розділ належить літературі [4, 325]. Поряд із вже зазначеними монографіями про творчість Стефаника, автор, окрім перекладів Данила Струка, називає інші переклади та критичні статті. Також Винар зазначає, що на основі дисертації "Vasyl' Stefanyk: His Study of the Pain at the Heart of Existance", була написана монографія "A Study of Vasyl' Stefanyk: The Pain at the Heart of Existance" [5].

Ця монографія Д. Струка, який є дослідником і одночасно перекладачем Стефаником новел, являє собою значний внесок у дослідження малої прози Стефаника і заслуговує особливої уваги при вивченні творчого доробку письменника. Тому варто було б зупинитися на цій роботі більш детально, оскільки вона дає можливість створити загальну картину критичної перцепції письменника не лише у нашій країні, а й поза її межами – у Канаді зокрема.

Книга складається з п'яти розділів. У вступі автор зазначає, що "Василь Стефаник належить до тих письменників, чий творчість, окрім того, що здійснюють на читача вражаючий вплив, важкодоступні для розуміння (переклад наш. – Н.Р.)" [5, 9]. Твори В. Стефаника читають, але не так часто аналізують. "Його читають і високо цінують за лаконічний стиль написання, драматичний зміст новел, викладений ліричною та образною мовою. Характерною рисою стилю є те, що його новели написані діалектом. Саме з цієї причини письменника

рідко аналізують та вивчають (переклад наш. – Н.Р.)" [5, 9].

У I розділі книги автор дає детальну хронологію життя письменника. Тут Струк зазначає, що "вивчення його (Стефаніка) життя не може не слугувати ключем до його новел та є основним тлом його роботи" [5, 15]. Вивчаючи медицину у Кракові, Стефанік потоваришував з польським лікарем Ваславом Морачевським, який ввів Стефаніка в сучасну європейську культуру: Їхня дружба дала Стефанікові відчуття тієї витонченості, без якої він не зміг би стати більш ніж просто оповідачем життя сільського народу.

У II розділі йдеться про критичні підходи до вивчення Стефанікового доробку. Данило Струк стверджує, що існує 4 підходи до аналізу праць Стефаніка, а саме: соціо-економічний, універсальний, формалістичний та націоналістичний. Саме тут, у цьому розділі, автор монографії відзначає вплив модернізму на творчу спадщину письменника: "Вплив модернізму виявляється у стислій ліричній прозі, у злитті змісту та форми, у схильності до вилучення описів та пояснень, у нотках песимізму, і в той же час у підвищеному інтересі до психологічних перипетій людської душі (переклад наш. – Н.Р.)" [5, 43]. Саме у цьому розділі здійснюється порівняння Стефаніка з іншими українськими та зарубіжними письменниками. Одні критики стверджують, що Стефанік не схожий на інших письменників навіть хоча б діалектом, що є його найголовнішою відмінною рисою. Інші все ж таки знаходять певні спільні риси між ним та Максимом Горьким, Альтебергом, Марком Черемшиною, Лесем Мартовичем, Ернестом Хемінгуєм, Іваном Франком, мексиканським письменником Рульфо, майстром коротких оповідань у змалюванні життя селян.

У III розділі йдеться, перш за все, про визначення жанру "новела" та "short story". Струк зазначає, що у самого Стефаніка з'являються розбіжності у визначенні жанру своїх творів: "... природу його (Стефаніка) прози визначити досить важко. Хоча роботи Стефаніка зазвичай характеризують як новели, він використовує цей термін лише раз, у своїй третій збірці "Дорога". Свою першу збірку "Синя книжечка" він характеризує як "образки", можливо під впливом редакторів Літературно-наукового вісника, які видали його три прозові твори у 1897 році під назвою "Фотографії з життя". Твори з третьої збірки, "Камінний хрест", було схарактеризовано як "Студії і образки"; четверта, "Моє слово", передрукована з перших двох збірок, мала загальну назву "оповідання"; назва останньої, "Земля", була ним сформульована як "Нариси і оповідання" (переклад наш. – Н.Р.)" [5, 64]. Незважаючи на такі розбіжності, з'ясування природи Стефанікового жанру є абсолютно необхідним для кращого розуміння його творів.

У IV розділі під назвою "структура Стефанікової новели" йдеться про визначення основних рис його стилю, який автор книги намагається схарактеризувати на основі аналізу новели "Синя книжечка" з однойменної збірки.

В останньому V розділі під назвою "The Pain at the Heart of Existence" Данило Струк наголошує, що хоча Василь Стефанік є автором психологічної новели, у якій він зображує різноманітні епізоди та випадки з життя героїв, заглиблене та зосереджене прочитання його новел дасть можливість зрозуміти, що у більшості зображуваних Стефаніком випадків, переважає дослідження людського болю, "болю у серці існування". Автор книги намагається згрупувати всі новели Стефаніка за змістом і коротко дає їхню характеристику з точки зору сюжету.

Переклади 10 новел мають місце у додатку. Автором книги здійснено переклад таких новел, як "Шкода", "Камінний хрест", "Стратився", "Сини", "Діточа пригода", "Сама-самісінька", "Скін", "Злодій", "Гріх", "Побожна".

Василь Стефанік у своїх новелах писав про життя галицького селянства. У його творах немає якихось екстраординарних ситуацій, незрозумілих подій. Він писав про бідного селян Покуття, але пише він більше, аніж констатує існування їхньої бідності. Його непокоїть душевний стан, переживання головних героїв, які страждають від втрати, починаючи від втрати майна, тварини, і закінчуючи втратою близьких людей. Стефанік зображує їхній біль душі через відсутність виходу з важких життєвих ситуацій, через смерть, старість, злидні. Людський біль – ось головна тема Стефанікових новел.

Біль безнадії та відсутність виходу, окрім смерті, присутня у наступній новелі, яку ми спробуємо схарактеризувати. Це новела "Новина" зі збірки "Синя книжечка" [6, 44-46] у перекладах Данила Струка "News" [5, 81-183] та Костянтина Андрусихена "Big news" [7, 49-52].

Характеризуючи новелу, перше, на що слід звернути увагу, це те, що Стефанік веде свою оповідь ніби збоку, він не бере участі у тому, що відбувається. Письменник дає можливість своєму герою самому відкрити душу та дати вихід тому болю, який таїться глибоко у душі і з'їдає його зсередини. Як людина поведеться у критичній ситуації, у кульмінації певних подій – це вже читач сам може спостерігати і робити власний висновок. Стефанік досягає драматичної кульмінації, констатує події, створюючи напругу між відкритою та прихованою реальністю. Не події перебувають у центрі уваги, а психологічні процеси, які призводять до цих подій. Як зазначає Данило Струк, "з цим глибоким підходом до психології мотивації дія втрачає характеристики прямолінійної, чистої у своєму роді дії (переклад наш. – Н.Р.)" [5, 51].

У Стефанікових новелах вагома роль належить діалогам та монологам. Саме за допомогою прямої мови автор будує напругу, розкриває риси характеру головних героїв, пояснює мотиви певних вчинків та зображує неочікувані вибухи їхньої душі. Нерідко у його новелах присутній лише один головний герой, тому роздуми у монологах є основним засобом зображення драми та психологічної напруги.

Новелі "Новина", як і інші його новели, притаманна стислість, фрагментарність "без початку і кінця". Твір не є цілісною картиною життя Гриця Лепочого, а фрагментом, моментом, вихопленим з його життя, який складає інтерес з психологічної точки зору.

Сергій Єфремов, критик та літературознавець, володів дивовижним даром давати точні наукові характеристики письменникам та тим їхнім творам, що з'являлися з-під їхнього пера. Саме про Василя Стефаника він писав: "майже всі його твори – це коротенькі образки, окремі малюнки з життя галицького селянства, немов сфотографовані з дійсних подій, але з глибоким, справді символічним значенням загального образу" [8, 560]. Стиль його оповіді він також охарактеризував досить вдало: "просто, спокійно, без жодної афектації й зайвих слів, лаконічно, майже однаковими словами, нічим себе не зрадивши, розкаже він вам про такі події, що аж не стямиться читач од враження якогось прикрого жаху" [8, 560].

Новела "Новина" не є виключенням. Перед Грицем Леточим теж постав вибір: або дивитися, як від голоду помирають його дві доньки, або вбити їх. Гриць обирає друге. Вже понад два роки Гриць живе зі своїми дітьми без дружини. Відчувши голод, холод, злидні, нездатність прогодувати себе та дітей, Гриць не бачить іншого виходу, як втопити їх. Він вважає, що так буде краще для них, аніж бачити, як вони повільно помирають від голоду. Стефанік не зображає свого головного героя з негативного боку. Він досить обережно оповідає нам, що хоча Леточий хоче втопити своїх дітей, він не є поганим батьком. Саме тоді, коли батько, втопивши молодшу доньку, хоче втопити старшу і вона просить не робити цього, він погоджується, і саме тут Стефанік зображує його як люблячого батька. Батько застерігає, що життя доньки буде важким, її чекають злидні, та потім направляє її безпечнішим шляхом, дає палицю, щоб відгонити собак, навчає, як просити у людей притулку та допомоги.

Цю новелу ми спробуємо проаналізувати з точки зору структури речення, з'ясувати, що саме є характерним стилю Василя Стефаника, які синтаксичні прийоми він використовує, що дає йому право бути одним з найоригінальніших та найталановитіших письменників-модерністів кінця XIX століття. Буде зроблена спроба порівняти відтворення цих його особливостей у перекладах Данила Струка та Костянтина Андрусихена.

Починаючи читати новелу, натрапляємо на таке речення:

У селі сталася новина, що Гриць Леточий утопив у ріці свою дівчинку.

Аналізуючи переклади, помічаємо, що Андрусихену вдалося зберегти структуру та характер речення:

The news that Hritz Letiuchiy had drowned his little daughter in the river spread through the whole village.

Данило Струк дещо змінив речення у перекладі: він поділив його на два. До того ж знак оклику в кінці речення створює відчуття сенсації, він надає реченню більшої емоційності, чого в оригіналі не було:

The news spread through the village: Hryts' Letyuchy has drowned his younger daughter!

У Стефаника це проста оповідь без жодних емоцій.

Андрусихен переклав відповідною часовою формою Past Perfect "had drowned his little daughter", тим самим також переказуючи події, які вже відбулися. Данило Струк здійснює переклад за допомогою Present Perfect "Hryts' Letyuchy has drowned his younger daughter", тобто події стосуються теперішнього часу. Здається, Струк дещо невдало зробив цю експресивну заміну, оскільки це складає враження особистого ставлення автора до того, що відбувається; Стефанік же завжди залишає за читачем право вибору, а не нав'язує свої точки зору.

"Свою дівчинку", як шось рідне, близьке, маленьке Андрусихен переклав "his little daughter", зберігши це додаткове навантаження. Струк переклав "his younger daughter", втрапивши ту ніжність, з якою висловився автор новели. Конотативне значення було втрачено.

Проте, переглядаючи увесь текст перекладу Струка, можна з впевненістю відзначити, що він досить точно передає ту стислість та лаконічність речень, яка притаманна Стефанику. Вони у нього досить короткі, дуже рідко зустрічаються підрядні, ускладнені зворотами речення. Нерідко Данило Струк поділяє речення на два, а то й на три простих речення. Цей його крок є виправданим, оскільки, здійснюючи поділ речень, він зберіг притаманну авторові лаконічність та стислість. Андрусихен також іноді ділить речення оригіналу на два у своєму перекладі, але речення у нього в основному досить багатослівні, навантажені, хоча зміст переданий чітко, навіть у деяких реченнях точніше, ніж у перекладі Данила Струка. Струк намагався передати не стільки точність у вираженні змісту в перекладі, скільки дух Стефаника, його стиль, манеру, почерк. І це йому дійсно вдалося. Для прикладу порівняємо кілька речень:

Не міг собі дати ради з дітьми без жінки.

Переклад Д. Струка: *Couldn't handle the kids without his wife.*

Переклад К. Андрусихена: *Without her was helpless, not knowing what to do with the children.*

І ще одне:

Ніхто за нього не хотів ніти заміж, бо коби-то лишень діти, але то це й біда і нестатки.

Струк дає такий переклад: *No one would marry him – he had kids, he was poor.*

У перекладі Андрусихена маємо: *Nobody wanted to marry him, and not simply because of the children, but on account of his penury and sheer misery.*

Розглядаючи попередні речення і переклад, слід відзначити, що Стефанік вдається до еліпсису, що є наступною характерною рисою його оповіді. Він досить часто використовує цей прийом у своїх новелах. Данило Струк у монографії "A Study of Vasyly Stefanyk: The Pain at the Heart of Existence" зазначає: "...внутрішня структура речень, а також їхній взаємозв'язок одне з одним значно впливають на ритм усієї новели. Можна помітити чотири основні риси внутрішньої структури речень у Стефаника: еліпсис, інверсія, повтори та паралелізм. [...] Обидва типи еліпсису, граматичний та емоційний, досить ефективно використовуються Стефаником (переклад наш. – Н.Р.)" [5, 95]. Найзвичайнішою формою граматичного еліпсису в цій новелі є випущення особового займенника, особливо у тих місцях, де його використання не є обов'язковим з точки зору

значення. У даному реченні Струк також застосував у перекладі еліipsis *Couldn't handle the kids without his wife*, підкреслюючи тим самим, що герой дійсно не міг впоратися з дітьми без дружини. Далі у тексті Стефаніка ми ще можемо знайти приклади еліipsis, проте в перекладі ми маємо звичайні двоскладні речення. Погляньмо:

Та й дав їм кусень хліба, а вони, як щенята біля голої кістки, коло того хліба заходилися.

Переклад Данила Струка: *And he gave them a chunk of bread. The girls grabbed it and gnawed: starved dogs on a meatless bone.*

В оригіналі підмет випущено задля скорочення речення, де зі змісту і так зрозуміло, про кого йде мова. Дотримуючись синтаксису англійської мови, Струк здійснив переклад двоскладним реченням. У цьому реченні можливо знову ж таки помітити, що у перекладі здійснено поділ речення на два, де, в свою чергу, друге іще поділяється. У перекладі Костянтина Андрусишена маємо таке:

He gave them a large piece of bread, and they began to chew on it like pups on a bare bone.

Стилістику речення, а також експресивне значення слова "щенята" – "pups" збережено, проте речення у перекладі досить довге. Навіть окремі словосполучення, наприклад, "кусень хліба" Струк перекладає якомога коротше "a chunk of bread". Андрусишен, в основному, чітко дотримується змісту речення "a large piece of bread", втрачаючи тим самим внутрішню структуру Стефанікової манери письма. Інші приклади скорочення слів та словосполучень можемо спостерігати по тексту:

Та й тепер, як вони їли сухий хліб, то здавалося, що кістки в лиці потріскають.

Порівнюючи переклади Д. Струка та К. Андрусишена, відразу можна помітити, що перший здійснює наглядне укорочення навіть окремих слів та словосполучень. Таким маємо переклад Струка:

And now, as they ate dry bread, it seemed as if their jaws would snap.

Кістки в лиці він переклав *jaw*, тим самим скоротивши речення. У Андрусишена переклад виглядає наступним чином:

Even now, as they were eating the dry bread, one felt that the bones in their faces would crack up.

Хоча цей переклад більше за змістом відповідає тексту оригіналу, він задовгий. *Кістки в лиці* перекладено *the bones in their faces*, коротке *snap* в перекладі Струка виглядає дещо довшим в Андрусишена: *crack up*. У перекладі Струк змінює навіть часову форму, використовуючи Past Simple замість тривалого часу Past Continuous, як в оригіналі та перекладі Андрусишена, що мотивовано бажанням зменшити речення і збільшити відповідність структурі оригіналу.

Аналізуючи стиль Василя Стефаніка на рівні речення, в англомовних перекладах зокрема, нерідко у тексті оригіналу спостерігаємо явище інверсії, про яке згадував у своїй монографії Данило Струк. Погляньмо:

Мучився Гриць цілі два роки сам із дрібними дітьми. – Hryts' suffered two long years with his children (Д.Струк). – *For two whole years Hritz suffered as he tried to cope alone with his tiny daughters* (К. Андрусишен).

Струк дотримується у своєму перекладі правил англійського синтаксису – прямого порядку слів відповідно, проте Андрусишен намагається хоч якось зімітувати інверсію у своєму перекладі, винісши обставину часу на початок речення. І знову ж таки, у нього речення досить довге. Порівнюючи переклади, можна поділити оригінал та його англомовний варіант Струка на логічні смислові відрізки:

Мучився Гриць / цілі два роки / сам із дрібними дітьми. –

Hryts' suffered / two long years / with his children.

У перекладі Андрусишена поділ буде не досить відповідним:

Оповідали вони, що Гриць цілу зиму майже не палив у хаті, а зимував разом із дівчатами на печі. – They used to tell stories about how he didn't heat his house all winter, but would spend the nights with his daughters on top of the stove (Д. Струк). – *They claimed that Hritz did not heat his house of the winter and that all that time he lay and slept on top of the clay-stove together with his little girls* (К. Андрусишен).

Знову ж таки, інверсію при перекладі цього речення, як і інших, подібних йому по тексту, не було збережено жодним з перекладачів. Позитивним моментом у перекладі Андрусишена є те, що він дає у своєму перекладі пояснення, в даному випадку він пояснює безперервний ритм, рух новели вперед. Розгляньмо *cottage was flat. The peasants slept there and, in winter, kept warm*" [7, 27].

Почерку Стефаніка притаманне часте використання паралелізмів. Данило Струк відзначає: "Читаючи новелу Стефаніка, стає досить очевидним, що він часто будує свої речення як серію фраз (переклад наш. – Н.Р.)" [5, 98]. Дійсно, досить часто у своїх новелах автор використовує паралелізми у структурах цих серій фраз. Вищенаведене речення є тому прикладом. Існує синтаксичний паралелізм між кількома рівними частинами речення, які іноді протиставляються та іноді доповнюють одна одну. Паузи, які автоматично падають між цими двома компонентами, створюють безперервний ритм, рух новели вперед. Розгляньмо приклади такого стилістичного засобу в оригіналі та порівняймо його з перекладами та самі переклади. Приклади саме таких паралелізмів переважають у Стефанікових новелах, і у новелі "Новина" зокрема:

"Нахитила вас // та й лишила на мою голову, // бодай і земля вікинула!" – "She made you! // Then she left you on my hands! // May the earth cough her up!" (Д. Струк) – *"She hatched you // and then left you for me to worry my head off. // I wish the earth would cast her out of itself!"* (К. Андрусишен).

Будеш бідити змалку, // а номім підеш у мамки жидам // та й знов меш бідити. – You'll suffer as a child. // And then you'll hire yourself to a Jew // and you'll suffer some more (Д. Струк) – *But you'll find life hard from your early childhood, // and then you'll go to serve as a nursemaid to some Jew // and suffer even more* (К. Андрусишен).

Данило Струк відмінно справляється з цим завданням, інтуїтивно відчувши потребу передати ці паралелізми. І знову ж таки, у Андрусишена речення задовгі, тому поділ їх здається дещо незграбним.

На прикладі проаналізованої нами новели можна скласти певне уявлення про стиль Василя Стефаника. Йому притаманні стислість, лаконічність; він змальовує у своїх новелах картини з життя людей; своїх героїв він зображає у важких життєвих ситуаціях та спостерігає за ними, не втручаючись у хід подій, даючи можливість читачеві самому зробити певне судження. Велике значення Стефанік надає діалогам та монологам, у яких розкривається характер героїв, їхні думки. Саме монологи та діалоги є каталізаторами руху оповіді. Вибудовуючи структуру речення, Стефанік часто застосовує такі стилістичні прийоми, як еліпсис, паралелізм, інверсії.

Порівнюючи переклади Данила Струка та Костянтина Андрусихена, можна дійти певних висновків: Данило Струк намагається передати не стільки точність змісту, скільки манеру та ритм оповіді; Костянтин Андрусихена цікавив перш за все зміст, а передати структуру та ритм речень оригіналу йому не досить вдалося; мова перекладів Струка більш стисла та лаконічна, що відповідає почерку письменника; переклад Андрусихена досить багатослівний; задля збереження лаконічності Струк досить часто вдається до поділу речень на кілька простих; у Андрусихена речення, в основному, підрядні, ускладнені різними зворотами; із можливих відповідників слова чи словосполучення Струк обирає найкоротше, а з часових форм часто обирає Past Simple; Андрусихен йде за оригіналом і перекладає текст відповідно йому. Синтаксичні особливості стилю В. Стефаніка краще передані Д.Струком з тієї причини, що він глибоко дослідив і зрозумів характерні риси почерку Стефаніка.

Злиття української літературної мови з діалектом Покуття є особливою, досить важливою темою для розгляду, тому у статті досліджувався лише окремий аспект своєрідного літературного почерку Василя Стефаніка, не торкаючись, в основному, лексичного матеріалу. Від мови йде особлива сила, яка здійснює величезний вплив на реципієнта, тому аналіз лінгвістичного потенціалу Стефаніка є надзвичайно важливим аспектом і перспективною темою для дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Tarnawsky M. Ukrainian Literature in English. Books and pamphlets, 1890-1965.* – Edmonton, 1988.
2. *Tarnawsky M. Ukrainian Literature in English: Articles in Journals and Collections, 1840-1965.* – Edmonton, 1992.
3. *Bibliography of Ukrainian Literature in English and French: Translations and Critical Works (1950-1986).* // Oksana Piaseckyj. – Ottawa: University of Ottawa Press, 1989. – 386 p.
4. *Ukraine: a bibliographic guide to English-language publications* // Bohdan S. Wynar. – Englewood, Colo., U.S.A.: Ukrainian Academic Press, 1990. – 406 p.
5. *Struk, D.S. A Study of Vasyly' Stefanyk: The Pain at the Heart of Existence.* With Foreword by L.S.N. Luckyj. Trans. by author. Littleton, Colo.: Ukrainian Academic Press, 1973. – 200p.
6. *Стефанік В. Камінний хрест: [Для ст. шк. віку]: / Упорядкув. текстів, передм. І.В. Андрусика.* – К.: Школа, 2007. – 272 с.
7. *The Stone Cross.* Trans. Joseph Wiznuk and Constantine H. Andrusyshen. Toronto: McClelland & Stewart, 1971. – 164 p.
8. *Єфремов С.О. Історія українського письменства / Худож. оформл. В.М. Штогриня.* – К.: Феміна, 1995. – 685 с.

КОНТРАСТИВНІ АСПЕКТИ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ТА УКРАЇНОМОВНОМУ ДИСКУРСАХ

Руденко Н.В. (Суми)

У питальному реченні (ПР) виявляється не тільки рівень знань мовця, але й дається установка на вибір реакції і на розширення меж інформації – заповнення лакун тезауруса. Іллокутивний акт, що відображає намір мовця, висловлює бажання останнього отримати інформацію. Модальність є ключовою в іллокуції питального вислову. Питальна структура використовується в первинній однойменній функції. Вторинна функція зорієнтована на повідомлення, а не на питання.

В результаті транспозиції (перенесення значення однієї одиниці на іншу) ПР уживаються у вторинній функції. У ПР спеціальними засобами виражається прагнення того, хто говорить, дізнатися що-небудь, впевнитися в чому-небудь або спонукати співбесідника висловити думку, що його цікавить [4, 221]. За допомогою ПР подається інформація про те, що хоче дізнатися мовець. Запит носить гетерогенний характер: це можуть бути відомості про діяча, про місце дії, про ситуацію, тощо. У своїй первинній функції ПР служить відповідним мовленнєвим актом з його стандартним призначенням [6, 349]. Заслугує на увагу питання полімодальності ПР, яка семантизує: твердження, наказ, попередження, обіцянка, тощо.

Уживання ПР в значенні прохання, вимоги, погрози (тобто у вторинних функціях) – давно відомий лінгвістам феномен. О. Есперсен розрізняв ПР за їх комунікативним призначенням: ті, що виражають власне питання (1), та інтерогативи (2), тобто речення, що включають питальні елементи, але не завжди виражають запит про інформацію [5, 364]. Таким чином, їм притаманна нестандартна семантика. До них тяжіють риторичні питання, питання-прохання, питання-пропозиції, питання-припущення, питання-підтвердження та ін.

Риторичне питання у монологічному мовленні є також елементом розмірковування. В діалогічній єдності риторичне питання використовується у ролі ініціюючої репліки або репліки у відповідь. Риторичне питання розглядається як один з експресивних засобів, що використовується для змістовної організації мовлення з метою збільшення впливу на адресата. Його функція – привернути увагу, посилити враження, підвищити емоційний тон, тощо. Відповідь на нього є факультативною. Риторичне питання таким чином